

NIKULA

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 18. julija 2006*

V zadevi C-50/05,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Korkein hallinto-oikeus (Finska) z odločbo z dne 4. februarja 2005, ki je prispela na Sodišče 8. februarja 2005, v postopku, ki ga je sprožila

Maija T. I. Nikula,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas, predsednik senata, J.-P. Puissochet (poročevalec), A. Borg Barthet, U. Lõhmus in A. Ó Caoimh, sodniki,

generalni pravobranilec: M. Poiares Maduro,
sodna tajnica: C. Strömholm, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 12. januarja 2006,

* Jezik postopka: finščina

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Maijo T. I. Nikula M. Ekorre,

- za finsko vlado A. Guimaraes-Purokoski in E. Bygglin, zastopnici,

- za špansko vlado I. del Cuvillo Contreras, zastopnik,

- za nizozemsko vlado H. G. Sevenster, zastopnica, in M. de Grave, zastopnik,

- za portugalsko vlado L. Fernandes in S. Pizarro, zastopnika,

- za norveško vlado I. Djupvik in K. Fløistad, zastopnici,

- za Komisijo Evropskih skupnosti D. Martin in M. Huttunen, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi
16. februarja 2006

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 33(1) Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti v različici, ki je bila spremenjena in posodobljena z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996 (UL 1997, L 28, str. 1, v nadaljevanju: Uredba št. 1408/71).

- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru pritožbe, ki jo je M. Nikula vložila pri Korkein hallinto-oikeus (finskim vrhovnim upravnim sodiščem) zoper odločbo Lapin verotuksen oikaisulautakunta (laponske komisije za pritožbe v davčnih zadevah, v nadaljevanju: komisija za pritožbe) zaradi višine obdavčljivih dohodkov, ki so se za leto 2000 upoštevali pri izračunu njenih prispevkov za zdravstveno zavarovanje.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

- 3 Člen 3(1) Uredbe št. 1408/71 določa:

„Ob upoštevanju posebnih določb te uredbe imajo osebe s stalnim prebivališčem na ozemlju ene od držav članic, za katere se uporablja ta uredba, enake pravice in obveznosti po zakonodaji vsake države članice, kot državljani te države članice.“

4 Člen 27 te uredbe določa:

„Upokojenec, ki je upravičen do pokojnine po zakonodaji dveh ali več držav članic, od katerih je ena tudi država, v kateri stalno prebiva, in ki je upravičen do dajatev po zakonodaji slednje države članice, po potrebi ob upoštevanju določb člena 18 in Priloge VI, skupaj s svojimi družinskimi člani prejema te dajatve od nosilca v kraju stalnega prebivališča in na stroške tega nosilca, kot če bi bil upokojenec, katerega pokojnina je izplačljiva samo po zakonodaji slednje države članice.“

5 Člen 28a navedene uredbe določa:

„Kadar upokojenec, ki je upravičen do pokojnine po zakonodaji ene države članice ali do pokojnin po zakonodajah dveh ali več držav članic, stalno prebiva na ozemlju države članice, po zakonodaji katere pravica do prejetanja storitev ni pogojena z zavarovanjem ali zaposlitvijo in po kateri se mu ne izplačuje nobena pokojnina, stroški storitev, ki se nudijo njemu in njegovim družinskim članom, bremenijo nosilca ene od držav članic, pristojnih za pokojnino, ki se določi v skladu s pravili iz člena 28(2), kot da bi bili upokojenec in njegovi družinski člani upravičeni do takih storitev po zakonodaji, ki jo uporablja ta nosilec, če bi imeli stalno prebivališče na ozemlju države članice, v kateri je ta nosilec.“

6 Člen 33(1) te uredbe določa:

„Nosilec države članice, ki je odgovoren za izplačevanje pokojnine in ki uporablja zakonodajo, po kateri se prispevki za zavarovanje za primer bolezni ali materinstva plačujejo od pokojnin, je pooblaščen, da opravi te odvedbe, izračunane v skladu s to zakonodajo, od pokojnine, ki jo izplačuje, če stroški dajatev po členih 27, 28, 28a, 29, 31 in 32 bremenijo nosilca te države članice.“

Nacionalna ureditev

7 Na podlagi člena 1 zakona o zdravstvenem zavarovanju (sairausvakuutuslaki (364/1963)) so vse osebe, ki stalno prebivajo na Finskem, neodvisno od državljanstva zavarovane za primer bolezni. Prispevki za zdravstveno zavarovanje se odtegnejo v okviru davka. Pravica zavarovanca do dajatev ni povezana s plačanimi prispevki.

8 Člen 33(2) navedenega zakona določa, da se zavarovalni prispevki, ki so jih plačali zavarovanci, izračunajo na podlagi celote dohodkov, ki so se upoštevali za njihove lokalne davke v prejšnjem davčnem letu.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

9 M. Nikula, upokojenka s stalnim prebivališčem v Kemiju (Finska), je na podlagi starostne pokojnine v letu 2000 prejela različne dajatve od pristojnih nosilcev iz dveh držav članic, Kraljevine Švedske, kjer je delala več let, in Republike Finske, države, v kateri prebiva.

- 10 M. Nikula je bila za obdavčenje v letu 2000 primarno davčno zavezana na Finskem. Pokojnine, ki jih je prejela od švedskih nosilcev, so bile vključene v njen dohodek, obdavčljiv na podlagi členov 18(1) in 25(3)(d) konvencije (26/1997), sklenjene med državami članicami Nordijskega Sveta, o izogibanju dvojnega obdavčevanja na področju davkov na dohodek in davkov na premoženje.
- 11 M. Nikula je predlagala, naj se njena obdavčitev spremeni tako, da se pokojnine, ki jih prejema od švedskih nosilcev, ne bi štete v obdavčljivi dohodek, ki se upošteva pri izračunu njenih prispevkov za zdravstveno zavarovanje. Z odločbo z dne 11. septembra 2002 je laponska komisija za pritožbe predlog zavrnila.
- 12 M. Nikula je zoper to odločbo vložila pritožbo pri Rovaniemen hallinto-oikeus (upravno sodišče v Rovaniemiu). To je pritožbo M. Nikule z odločbo z dne 12. decembra 2003 zavrnilo.
- 13 M. Nikula je prosila za dovoljenje, da se pritoži zoper odločbo Rovaniemen hallinto-oikeus, ter je v pritožbi pred Korkein hallinto-oikeus predlagala razglasitev ničnosti navedene odločbe in naj se pokojnine, ki jih prejema od švedskih nosilcev, ne upoštevajo pri izračunu obdavčljivega dohodka, ki je osnova za izračun njenih prispevkov za zdravstveno zavarovanje.
- 14 V teh okoliščinah je Korkein hallinto-oikeus prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 33(1) Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 [...] razlagati tako, da je v primeru, ko lahko upokojenec v skladu s členom 27 navedene uredbe zahteva

dajatve za bolezen in materinstvo samo od nosilca iz države stalnega prebivališča in na račun tega nosilca, način določanja prispevkov za zdravstveno zavarovanje, ki se uporablja v državi članici, v kateri prebiva upokojenec, in ki v osnovo za prispevke poleg pokojnin, prejetih v državi stalnega prebivališča, všteta tudi pokojnine iz druge države članice, pod pogojem, da prispevek za zdravstveno zavarovanje ne presega zneska pokojnine, prejete v državi stalnega prebivališča, v nasprotju s to uredbo?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 15 Predložitveno sodišče s tem vprašanjem v bistvu sprašuje, ali člen 33(1) Uredbe št. 1408/71 nasprotuje temu, da se za določitev osnove za prispevke za zdravstveno zavarovanje, ki veljajo v državi članici, kjer upokojenec stalno prebiva, in ki so jih plačali nosilci iz te države članice, poleg pokojnin, prejetih v državi stalnega prebivališča, upoštevajo tiste pokojnine, ki so jih plačali nosilci iz druge države članice, če zavarovalni prispevek ne presega zneska pokojnin, prejetih v državi članici stalnega prebivališča.

Stališča, predložena Sodišču

- 16 Španska in portugalska vlada menita, da pristojna država članica na podlagi določbe člena 33(1) Uredbe št. 1408/71 v izračun prispevkov za zdravstveno zavarovanje ne more vključiti pokojnin, ki jih je plačal nosilec iz druge države članice. Ravno tako tudi Komisija meni, da lahko pristojna država članica na podlagi splošnega načela, ki naj bi bilo določeno s sodbo z dne 10. maja 2001 v zadevi Rundgren (C-389/99,

Recueil, str. I-3731), odbije prispevke zgolj od pokojnine, ki jo dolguje nosilec iz te države, ne pa od pokojnin, ki jih je plačal nosilec iz druge države članice.

- 17 Te vlade in nosilec utemeljujejo sklepanje s točko 49 zgoraj navedene sodbe Rundgre, po kateri iz člena 33(1) Uredbe št. 1408/71 izhaja, da navedena uredba v primerih, ki jih predvideva, pooblašča zgolj pristojnega nosilca iz navedene države članice, da za pokritje predvsem dajatev za bolezen izvrši odtegljaj od pokojnine, ki jo dolguje, in sicer pokojnine, ki jo je dejansko plačala.
- 18 Finska, nizozemska in norveška vlada priznavajo, da obstaja povezava med pristojnostjo za odtegnitev od pokojnine in obveznostjo prevzema stroškov dajatev. Za te dajatve naj bi bil odgovoren nosilec iz države članice, ki ima zgolj morebitno pristojnost na področju pokojnin (zgoraj navedena sodba Rundgren, točka 47). Vendar menijo, da ta povezava, ugotovljena v točki 49 iste sodbe, državi članici, v kateri ima sedež nosilec, ki je pristojen za plačilo dajatev za bolezen, ne prepoveduje, da bi v zakonodaji določila osnovo dohodkov, ki se upoštevajo pri izračunu prispevkov za zdravstveno zavarovanje. Ta razlaga naj bi bila podkrepljena z izrazom „izračunane v skladu s to zakonodajo“ iz člena 33(1) Uredbe št. 1408/71. Izvajanje te pristojnosti naj bi bilo podrejeno obveznosti nosilca, da zagotovi dejansko plačilo dajatev zadevnim imetnikom pokojnin.
- 19 Te vlade torej menijo, da se v tem položaju država članica lahko odloči v osnovo za socialne prispevke vključiti pokojnine, ki jih je izplačala druga država članica, pod pogojem, da znesek teh prispevkov ne preseže zneska pokojnin, plačanih v državi članici stalnega prebivališča. V tem zadnjem primeru od pokojnin, ki jih je nakazala ta država članica, ne bi bilo mogoče odtegniti vseh prispevkov, kar bi se moralo zgoditi in kot je Sodišče odločilo v točki 49 zgoraj navedene sodbe Rundgren.

Presoja Sodišča

- 20 Cilj Uredbe št. 1408/71 je zagotoviti, kot določata njena druga in četrta uvodna izjava, prosto gibanje zaposlenih in samozaposlenih oseb v Evropski skupnosti ter pri tem upoštevati posebnosti posameznih nacionalnih zakonodaj o socialni varnosti. V ta namen ta uredba, kot izhaja iz njene pete, šeste in desete uvodne izjave, določa načelo enakega obravnavanja vseh državljanov držav članic v različnih nacionalnih zakonodajah ter ima cilj, da se kar najbolje zagotovi enako obravnavanje vseh oseb, zaposlenih na ozemlju države članice, in ne kaznuje delavcev, ki uresničujejo pravico do prostega gibanja. Ureditev, ki jo vzpostavlja Uredba št. 1408/71, je le uskladi-tvena ureditev, ki se nanaša predvsem na določitev zakonodaje ali zakonodaj, ki se uporabljajo za zaposlene in samozaposlene osebe, ki v različnih okoliščinah uresni-čujejo pravico do prostega gibanja (sodba z dne 9. marca 2006 v zadevi Piatkowski, C-493/04, ZOdl., str. I-2369, točke 19 in 20).
- 21 Iz predložitvene odločbe izhaja, da je M. Nikula s stalnim prebivališčem na Finskem v letu 2000 prejela pokojnino tako od švedskih kot finskih nosilcev.
- 22 Na podlagi člena 27 Uredbe št. 1408/71 je imetnik pokojnine, ki je upravičen do pokojnine po zakonodaji dveh ali več držav članic, od katerih je ena tudi država, v kateri stalno prebiva, upravičen do dajatev po zakonodaji države, v kateri stalno prebiva, kot da bi bil imetnik pokojnine, dolgovane zgolj na podlagi zakonodaje te države.
- 23 Torej mora Republika Finska, ki je država članica, v kateri M. Nikula stalno prebiva, zagotoviti plačilo dajatev. Ta država je na podlagi člena 33(1) te uredbe pooblaščen, da v skladu z načini, ki jih določa njena zakonodaja, izvrši odtegljaj prispevkov.

- 24 Brez usklajevanja na ravni Skupnosti zakonodaja vsake zadevne države članice določi dohodke, ki jih je treba upoštevati pri izračunu prispevkov za socialno varnost (sodba z dne 26. januarja 1999 v zadevi Terhoeve, C-18/95, Recueil, str. I-345, točka 51). To še toliko bolj drži zato, ker skupnostna ureditev obsega izrecno napotilo na pravo države članice, ki jo določa kot državo, pristojno na področju odtegljajev prispevkov za zdravstveno zavarovanje. Pomembno je le, da zadevna država članica pri izvajanju pristojnosti spoštuje pravo Skupnosti (glej zgoraj navedeno sodbo Terhoeve, točka 34, in sodbo z dne 7. julija 2005 v zadevi Van Pommeren-Bourgon diën, C-227/03, ZOdl., str. I-6101, točka 39).
- 25 Tako finski zakon o zdravstvenem zavarovanju v členu 33(2) določa, naj se prispevki zdravstvenega zavarovanja izračunajo na podlagi vseh dohodkov, ki se glede na predhodno davčno leto upoštevajo za lokalne davke in zlasti pokojnine, ki so jih plačevale druge države članice.
- 26 V nasprotju s trditvami Komisije in nekaterih držav članic, ki menijo, da stališče Sodišča v zgoraj navedeni sodbi Rundgren načeloma prepoveduje, da bi država članica socialne prispevke odtegnila od pokojnine, ki jo plačuje druga država članica, zato se rešitev, sprejeta v tej sodbi, ne more prenesti v postopek v glavni stvari.
- 27 S. Rundgren, po poreklu s Finske in od 18. julija 1975 švedski državljan, ni imel drugih dohodkov kot pokojnine in dosmrtna pokojnine, ki jih je prejemal od Kraljevine Švedske. Ta država članica je prevzela odgovornost za dajatve.
- 28 Po eni strani, ker Republika Finska zadevni osebi ni plačevala pokojnine, ni mogla v skladu s členom 33(1) Uredbe št. 1408/71 „opraviti [teh] odvedb [...] od pokojnine, ki jo plačuje“.

- 29 Po drugi strani, na podlagi načela, v skladu s katerim upokoјencu zaradi stalnega prebivališča na ozemlju države članice ni mogoče naložiti prispevkov za obvezno zavarovanje, s katerimi bi se pokrile dajatve, ki jih je plačal nosilec druge države članice (sodba z dne 21. februarja 1991 v zadevi Noij, C-140/88, Recueil, str. I-387, točka 14), Republika Finska od S. Rundgrena ni mogla zahtevati plačila prispevkov, kot jih določa finska zakonodaja, če je bil ta upravičen do dajatev z enakim namenom, ki so bile breme nosilca iz Kraljevine Švedske, države članice, ki je zanj pristojna na področju pokojnine (zgoraj navedena sodba Rundgren, točka 56).
- 30 Če je res, da bi bila zakonodaja države članice, ki bi upokoјencem nalagala, naj prispevajo v dodatni sistem socialne varnosti, ne da bi ponudila ustrezno socialno varstvo, v nasprotju z načelom prostega gibanja oseb (sodbi z dne 15. februarja 1996 v zadevi Kemmler, C-53/95, Recueil, str. I-703, in z dne 19. marca 2002 v združenih zadevah Hervein in drugi, C-393/99 in C-394/99, Recueil, str. I-2829), pa ne gre za tak primer v sporu o glavni stvari, ker se finska zakonodaja uporablja kot zakonodaja države stalnega prebivališča – ob izključitvi vsake druge zakonodaje – za vse imetnike pokojnin, ki stalno prebivajo na finskem ozemlju.
- 31 Tako v primeru, kot je ta v sporu o glavni stvari, v katerem nosilec v državi članici stalnega prebivališča plača pokojnino in nosilec iz te iste države članice zagotovi pokritje stroškov zdravstvenega zavarovanja, tej državi nobena določba Uredbe št. 1408/71 ne prepoveduje, da bi izračunala višino socialnih prispevkov osebe, ki v njej stalno prebiva, glede na vse njene dohodke, pa naj izvirajo iz pokojnin, izplačanih v državi članici stalnega prebivališča, ali iz pokojnin, izplačanih v drugih državah članicah.
- 32 Vendar znesek prispevkov ne glede na sprejeti način izračuna ne more preseči zneska pokojnin, ki so jih je plačevali nosilci iz države članice stalnega prebivališča, medtem ko se lahko prispevki za zdravstveno zavarovanje, kot je bilo poudarjeno v točki 28 te sodbe, na podlagi člena 33(1) Uredbe št. 1408/71 odtegnejo zgolj od pokojnin, ki

jih je plačevala država stalnega prebivališča (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Rundgren, točka 49).

33 Poleg tega naj bi sistem, ki ga uvede država stalnega prebivališča in ki naj ne bi upošteval prispevkov za zdravstveno zavarovanje, ki so jih upokojenci že plačali v letih, ko so bili zaposleni v državi članici, ki ni država njihovega stalnega prebivališča, oviral prosto gibanje oseb. Tak sistem naj bi kaznoval navedene upokojence zgolj zato, ker izvajajo pravico do prostega gibanja, in naj bi dal prednost tistim, ki ostanejo v eni sami državi članici in tam izvajajo vse dejavnosti.

34 Sodišče je presodilo, da člen 39 ES nasprotuje temu, da bi država članica izračunavala prispevke za zdravstveno zavarovanje upokojenega delavca, podrejenega njeni zakonodaji, na podlagi bruto zneska dodatne starostne pokojnine, ki izhaja iz konvencije in jo ta delavec prejema v drugi državi članici, ne da bi se upoštevala okoliščina, da je bil del bruto zneska te pokojnine že odtegnjen za prispevke za bolezni v slednji državi (sodba z dne 15. junija 2000 v zadevi Sehrer, C-302/98, Recueil, str. I-4585, točka 36).

35 Da se prepreči to tveganje in da se znotraj Skupnosti državljanom držav članic zagotovi enako obravnavanje glede na različne nacionalne zakonodaje, mora država članica, pristojna na področju prispevkov, ki na podlagi svoje zakonodaje v izračun osnove za prispevke za zdravstveno zavarovanje običajno vključuje pokojnine, ki so jih plačali nosilci iz drugih držav članic, iz osnove za prispevke umakniti znesek pokojnin, za katere so ti upokojenci že plačali prispevke v drugih državah, pa naj so jih zadevne osebe same plačale od dohodkov ali pa so bili od navedenih dohodkov neposredno odtegnjeni.

- 36 Zadevne osebe morajo dokazati resničnost teh predhodnih plačil prispevkov.
- 37 Na postavljeno vprašanje je torej treba odgovoriti, da člen 33(1) Uredbe št. 1408/71 ne nasprotuje temu, da se pri določitvi osnove za prispevke za zdravstveno zavarovanje, ki veljajo v državi članici stalnega prebivališča upokojenca in so jih plačali nosilci iz te države članice, ki je pristojna za plačevanje dajatev na podlagi člena 27 navedene uredbe, poleg pokojnine, ki jo plačuje država članica stalnega prebivališča, upoštevajo tudi pokojnine, ki so jih plačali nosilci iz druge države članice, če navedeni prispevki ne presegajo višine pokojnin, prejetih v državi članici stalnega prebivališča.
- 38 Vendar člen 39 ES nasprotuje temu, da bi se upošteval znesek pokojnin, ki so jih plačali nosilci iz druge države članice, če so bili prispevki od dohodkov, prejetih v tej drugi državi članici, tam že plačani. Zadevne osebe morajo dokazati, da so bili ti prispevki res plačani.

Stroški

- 39 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

- 1. Člen 33(1) Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, kakor je bila spremenjena in posodobljena z Uredbo Sveta (ES) št. 118/97 z dne 2. decembra 1996, ne nasprotuje temu, da se pri določitvi osnove za prispevke za zdravstveno zavarovanje, ki veljajo v državi članici stalnega prebivališča upokojenca in so jih plačali nosilci iz te države članice, ki je pristojna za plačevanje dajatev na podlagi člena 27 navedene uredbe, poleg pokojnine, ki jo plačuje država članica stalnega prebivališča, upoštevajo tudi pokojnine, ki so jih plačali nosilci iz druge države članice, če navedeni prispevki ne presegajo višine pokojnin, prejetih v državi članici stalnega prebivališča.**
- 2. Vendar člen 39 ES nasprotuje temu, da bi se upošteval znesek pokojnin, ki so jih plačali nosilci iz druge države članice, če so bili prispevki od dohodkov, prejetih v tej drugi državi članici, tam že plačani. Zadevne osebe morajo dokazati, da so bili ti prispevki res plačani.**

Podpisi